

Pestprotocol

Koningin Beatrixschool

'Pesten is geen spelletje!!

*Pesten is geen spelletje
Dat moet iedereen weten
Wanneer je ooit gepest bent
Zul je dat nooit meer vergeten*

*Altijd blijft het aan je knagen
Al is er niemand die het ziet
In jezelf blijft er een plekje
Steeds vol woede en verdriet*

*Telkens weer wordt je herinnerd
Aan wat je toen is aangedaan
Wanneer je weer niet mee mocht doen
je er alleen voor kwam te staan.*

*En al is het jaren later
En lijkt het lang achter de rug
Aan die jaren in je leven
Denk je liever nooit meer terug.'*

Anoniem

'De pestkop

*Sommige dagen wil ik pesten
zomaar, 'k weet zelf niet waarom.
Liefst die kleine met die vlechtjes
of Toon die niet goed leren kan.*

*Als ik me rot voel ga ik pesten
in schelden ben ik dan heel goed.
Domkop, kleine, schele stinkerd
Hé, je moeder heeft rood haar.*

*Sommige dagen ga ik pesten
ik ben dan bij het spel de baas.
Ik beslis wie er mag meedoen
das dan pech voor hem of haar.*

*Als ik me rot voel ga ik pesten
maar wie heeft daar dan wat aan?
Wie voelt zich nadien het slechtst?
Jij of ik? Vraag ik me af.'*

Rit Verboven

Inhoud

Voorwoord	4
1. Doelstelling	5
2. Voorwaarden om pesten aan te pakken	6
3. Theoretische achtergrond van pesten	7
3.1 Wat is pesten?	7
3.2 Vormen van pesten	7
3.3 Kenmerken van de verschillende rollen bij pesten	8
3.4 Welke signalen geven slachtoffers of pester af?	10
3.5 Oorzaak rondom pesten	12
4. Preventieve aanpak	13
4.1 Veilig klimaat	13
5. Oplossingsgerichte methodes/meetinstrumenten	15
5.1 Vijfsporenaanpak	15
5.2 Niet-confronterende methode	15
5.3 Confronterende methode	16
5.4 No Blame aanpak	16
5.5 De pesttest	16
5.6 Sociogrammethode	16
6. Handelen in een pestsituatie	18
6.1 Vijfsporenaanpak (uitgewerkt)	18
6.2 Maatregelen in de klas	21
6.3 Beloning en straf	22
7. Gedragsregels van de Prins Constantijnschool	23
8. Regels voor internet gebruik	25
9. Adviezen aan ouders/leerkrachten	27
9.1 Maatregelen voor ouders van het slachtoffer	27
9.2 Maatregelen voor ouders van de pester	27
9.3 Benaderen van ouders	28
9.4 Tips hoe digitaal pesten aan te pakken	29
10. Verspreiding van het protocol	31
11. Jaarplanning	32
12. Vertrouwenspersonen	33
Bijlage:	34
1. Lessuggesties en literatuur	34
2. Nuttige adressen en andere informatiebronnen	38
3. Gedragsregels/visualisatie en internetprotocol	39

Voorwoord

De Koningin Beatrixschool werkt vanuit een christelijke grondhouding waarbij de liefde voor God, voor elkaar en voor de schepping in de praktijk wordt gebracht.

De visie van de school wordt gekenmerkt door het omgaan met verschillen tussen leerlingen op onderwijskundig en pedagogisch gebied. De aspecten van hoe de school de leerlingen aan het einde van groep 8 gevormd willen zien, staan te lezen in de schoolgids.

Voor het pestprotocol zijn de volgende aspecten daaruit vooral van belang:

- Zelfvertrouwen en geloof in eigen kunnen hebben.
- Terugkijken op een leuke tijd op de KBS.
- Zich gewaardeerd weten.
- Sociaal vaardig zijn: ze gaan respectvol met elkaar om.

- Ook zijn een aantal belangrijke **waarden** geformuleerd die passen bij de visie. Dit zijn de waarden:
 - Geborgenheid
 - Plezier
 - Aandacht
 - Respect
 - Verantwoordelijkheid
 - Vertrouwen
 - Openheid
 - Ontwikkeling
 - Zelfstandigheid
 - Vrijheid
 -

Deze waarden willen de leerkrachten in onderwijs op school actief uitdragen. Binnen deze waarden past geen pesten.

De Koningin Beatrixschool ziet het ook als haar taak om ervoor te zorgen dat pesten zoveel mogelijk wordt voorkomen en wordt tegengegaan. Om dit te kunnen bereiken hanteert de school een eigen pestprotocol.

In dit pestprotocol worden de theoretische achtergronden van pesten beschreven en de aanpak van pesten. Aansluitend met tips/suggesties voor ouders en leerkrachten.

1. Doelstelling

Het doel van dit pestprotocol is het tegengaan en voorkomen van pesten op school.

De directie en teamleden willen een eenduidige lijn aangeven, waarin duidelijke gedragsregels zijn opgesteld, duidelijke aanpak en theoretische achtergrond over pesten.

Van alle teamleden en betrokkenen van de school wordt verwacht samen te werken bij de uitvoering van dit protocol. Alleen met een goede samenwerking kan het pesten goed aangepakt worden.

Het is belangrijk dat de leerlingen zich veilig en prettig voelen op school en zich optimaal kunnen ontwikkelen!

2. Voorwaarden om pesten aan te pakken

Om het pesten effectief aan te pakken moeten er aan een aantal voorwaarden voldaan worden.
(Landelijke organisatie voor ouders in het onderwijs, 1994)

- Pesten moet als een probleem gezien worden door alle direct betrokken partijen: leraren, ouders en leerlingen (slachtoffers, pesters en de zwijgende middengroep).
- De school moet het pestprobleem voorkomen. Een preventieve aanpak bestaat ondermeer uit de behandeling van het onderwerp met de leerlingen. Na deze activiteit worden met hen regels vastgelegd.
- Als pesten desondanks toch optreedt, moeten leraren dat kunnen signaleren en vervolgens kunnen aanpakken.
- Er moet duidelijk stelling worden genomen tegen pesten.
- Wanneer pesten toch weer voorkomt moet de school beschikken over een directe aanpak.
- Als de school of de leerkracht weigert het probleem aan te pakken of de aanpak is onjuist of heeft geen resultaat, dan is inschakeling van een vertrouwenspersoon nodig. Deze persoon dient op verzoek van de ouders van het gepeste kind een klacht in bij de klachtencommissie. Die onderzoekt het probleem en adviseert het bevoegd gezag over de te nemen maatregelen.

3. Theoretische achtergrond van pesten

3.1 Wat is pesten?

Er is een verschil tussen pesten en plagen.

Pesten is het op systematische wijze toepassen van lichamelijk, geestelijk of seksueel geweld door een of meer leerlingen ten opzichte van meestal een klasgenoot die niet (meer) in staat is zichzelf te verdedigen (Bob van der Meer, 2002).

Bij **plagen is** er sprake van incidenten en het slachtoffer kan zich verdedigen. Er is geen sprake van winnen of verliezen.

Kenmerken van pesten zijn:

- * Het is langdurig en herhaaldelijk.
- * Het vindt vaak plaats in groepsverband (groep tegenover individu).
- * Er is sprake van een machtsongelijkheid tussen de pester en het slachtoffer.
- * Het is steeds gericht op dezelfde persoon.
- * Het slachtoffer kan niet meer voor zichzelf opkomen en loopt lichamelijk en/of psychische schade op.

Kenmerken van plagen zijn:

- * Het komt incidenteel voor.
- * Het gaat vaak gepaard met een grapje.
- * Er is geen winnaar of verliezer.
- * De plager en het slachtoffer zijn fysiek en/of psychisch vrijwel even sterk.
- * Het slachtoffer loopt vrijwel geen lichamelijke en/of psychische schade op.

Stellingen zijn dat plagen mag, dat plagen goed is voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en dat pesten niet kan. Pesten is namelijk te vergelijken met kindermishandeling.

“Van plagen word je groot en van pesten word je klein”

3.2 Vormen van pesten

Pesten kan op verschillende manieren plaatsvinden. Dit kan het lastiger maken om pesten in een klas of groep te signaleren. Pesten kan bizarre vormen aannemen; van schelden/schoppen tot foltersessies in een school wc/het aanzetten tot zelfmoord en het digitale pesten.

Direct pesten / fysiek en verbaal pesten:

Dit zijn openlijke aanvallen op het slachtoffer. Het gaat hier om vernederen, schelden, dreigen, belachelijk maken, schoppen, slaan, duwen, opjagen, opsluiten, vernielen spullen, afpersen, of seksueel geweld. Het seksuele geweld kan veel verschillende vormen aannemen, zoals onzedelijke betasting, aanranding of zelfs verkrachting.

Indirect pesten / emotioneel pesten:

Het indirecte pesten is de meest lastige vorm van pesterijen om te kunnen signaleren. Vaak valt deze manier van pesten nauwelijks of niet op. Leerkrachten weten dan vaak niet wat er gaande is en er is dan moeilijk iets tegen te doen. Het indirecte pesten uit zich onder andere in sociale isolatie van het slachtoffer, het verspreiden van geruchten en leugens, negeren, buitensluiten. Met name meisjes zijn erg actief op het gebied van indirect pesten. Jongens pesten vaker direct.

Digitaal pesten:

Digitaal pesten is een onderdeel van traditioneel pesten. De vormen van digitaal pesten zijn heel divers. Het kan bestaan uit anonieme berichten versturen via MSN en SMS, schelden, roddelen, bedreigen, foto's van mobieltjes en webcam op internet plaatsen, privégegevens op een site plaatsen, wachtwoorden en credits stelen en misbruiken, haatprofielen aanmaken, virussen sturen, happy slapping en het versturen van een emailbom.

Twintig procent van de leerlingen heeft te maken met digitaal pesten.

Digitaal pesten is een makkelijke manier van pesten. Niet alleen op school maar ook thuis. De pester is nergens te zien en kan dus zijn gang gaan. De slachtoffers worden belaagd, zien niet wie het is. Het kan iedereen zijn. Het is erg ongrijpbaar. Uit onderzoek in Nederland is gebleken dat van elke tien chattende kinderen, er twee last hebben van pesten en schelden in een chatbox en één op de tien chatters krijgt te maken met seksuele toespelingen in een chatbox. Ouders zullen dus ook zeer alert moeten zijn en hebben een grote verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat het digitale pesten wordt beperkt. De school kan ouders hierover informeren, hoe veilig te internetten en wat de gevaren maar ook leuke kanten zijn van internet. (verdere uitwerking van digitaal pesten zie scriptie hoofdstuk 2.1.7, bron: www.pestweb.nl)

3.3 Kenmerken van de verschillende rollen bij pesten

Bij pesten zijn er verschillende kinderen betrokken. Je kunt ze verdelen in 3 groepen (www.prima.nigz.nl):

1. Passief of provocerend slachtoffer
2. Pester
3. Middengroep: verdediger, buitenstaander en meeloper

Kenmerken passief slachtoffer:

- Zenuwachtig en onzeker
- Bedachtzaam
- Gevoelig
- Stil
- Als ze aangevallen worden, gaan ze huilen of trekken zich terug
- Negatief zelfbeeld
- Eenzaam
- Lichamelijk zwakker
- Positieve relatie met ouders

Kenmerken provocerend slachtoffer:

- Combinatie van zenuwachtig en agressief reactiepatroon
- Concentratieproblemen
- Veroorzaken irritatie en spanning
- Soms hyperactief
- Provocerend gedrag
- Driftig

Kenmerken pester:

Kinderen die pesten kunnen hun pestgedrag goed verbergen voor ouders en leerkrachten. Als ouders en vooral leerkrachten het pestgedrag niet signaleren, kan dit hen niet verweten worden. Het is lastig om pesters te kunnen signaleren. Ook al zijn de klasgenoten bijna allemaal op de hoogte van het pesten, zij zullen dit niet snel aan de ouders of leerkrachten vertellen. Toch zijn er wel kenmerken die je bij de pester waar kunt nemen. Kenmerken die duiden op pestgedrag zijn:

- Agressie tegenover leeftijdsgenoten
- Positieve houding ten opzichte van geweld
- Impulsief
- Behoeft om te overheersen
- Vijandigheid naar de omgeving
- Weinig invoelingsvermogen
- Positief zelfbeeld
- Fysiek sterker
- Niet altijd populair

Kenmerken middengroep:

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij pesten, zij vormen de middengroep. Deze middengroep bestaat uit verdedigers, buitenstaanders en meelopers.

De middengroep speelt geen actieve rol bij het pesten, maar is wel medebepalend voor het voortduren van het pesten. De pestende kinderen voelen zich gesterkt door de instemming van de toeschouwers. Als andere kinderen het gepeste kind te hulp komen of tegen de pester zeggen dat hij moet ophouden, verandert de situatie aanzienlijk. Het pesten wordt dan minder vanzelfsprekend. Het kan ook helpen als kinderen die minder betrokken zijn bij het pesten, de leerkracht inlichten. Ook deze kinderen kunnen last hebben van de situatie. Het brengt spanning en onrust met zich mee in de klas. Deze kinderen kunnen met minder plezier naar school gaan.

Kenmerken verdedigers:

- Komen af en toe op voor het slachtoffer.
- Zijn meestal populair in de groep.
- Worden aardig gevonden.
- Hebben invloed in de klas.
- Kunnen helpen het pesten te stoppen.

Kenmerken buitenstaanders:

- Pesten niet, maar doen ook niets om het pesten te stoppen.
- Vertellen thuis minder over school.
- Merken vaak niet dat er gepest wordt of willen het niet weten.
- Durven vaak niets tegen het pesten te doen, omdat ze zelf bang zijn om gepest te worden.

Kenmerken meelopers:

- Pesten actief mee, maar beginnen niet met pesten.
- Zijn vaak bang om zelf het slachtoffer van pesten te worden.
- Ze kunnen ook het stoere gedrag interessant vinden en denken daardoor populair in de groep te worden.
- Voelen zich niet schuldig.
- Versterken het succes van de pestende kinderen door op een afstandje toe te kijken en te lachen om wat er gebeurt.

3.4 Welke signalen geven slachtoffers of pesters af?

Om het pesten tegen te kunnen gaan is het voor leerkrachten en ouders van belang, dat zij signalen van pesten herkennen. De signalen voor ouders en leerkrachten zijn niet altijd hetzelfde. Het slachtoffer en/of de pester gedragen zich in de thuis- en schoolsituatie vaak verschillend. (www.prima.nigz.nl)

Primaire signalen bij slachtoffers:

- Ze worden herhaaldelijk op een nare manier gepest.
- Ze worden uitgelachen en onvriendelijk benaderd.
- Ze worden geschopt en geslagen en kunnen zich niet verdedigen.
- Ze hebben ruzies, waarbij ze de neiging hebben om zich terug te trekken.
- Hun bezittingen worden afgenomen of liggen overal verspreid.
- Ze hebben kneuzingen, verwondingen of kapot gescheurde kleren.

Primaire signalen thuis:

- Ze komen thuis uit school met kapotte kleren en/of beschadigde boeken.
- Ze hebben kneuzingen, verwondingen of kapot gescheurde kleren.

Secundaire signalen school:

- Ze zijn vaak alleen en buitengesloten tijdens pauzes en overblijven.
- Ze worden als laatste gekozen bij team-spelletjes.
- Ze blijven dicht bij de pleinwacht/leerkracht staan tijdens pauzes en overblijven.
- Ze vertonen teruggetrokken gedrag.
- Ze lijken gestrest, ongelukkig en depressief.
- Schoolprestaties gaan langzaam achteruit.
- Het kind heeft steeds minder durf.

- Het kind is opvallend agressief en/of druk.

Secundaire signalen thuis:

- Ze nemen geen klasgenootjes mee naar huis.
- Ze hebben weinig tot geen vrienden om mee te spelen.
- Ze worden niet uitgenodigd voor feestjes.
- Ze zijn bang om naar school te gaan of willen niet meer naar school.
- Ze kiezen een onlogische route naar en van school.
- Ze slapen onrustig met slechte dromen en/of bedplassen.
- Ze vragen of stelen geld van de familie.
- Ze hebben last van buikpijn en/of hoofdpijn.

Secundaire signalen provocerende slachtoffers:

- Ze kunnen zeer temperamentvol zijn.
- Ze proberen terug te vechten als ze worden aangevallen of beledigd, maar meestal niet erg effectief.
- Ze kunnen hyperactief en rusteloos zijn.
- Ze kunnen ongeconcentreerd zijn.
- Ze kunnen zich verdedigend gedragen en creëren spanning.
- Ze kunnen niet aardig gevonden worden door volwassenen (inclusief de leerkracht).
- Ze kunnen zelf proberen om nog zwakkere kinderen te pesten.

Signalen bij kinderen die zelf pesten:

- Ze pesten op een nare manier.
- Ze zoeken zwakkere leerlingen uit om te pesten.
- Uitdagend en intimiderend.
- Ze maken slachtoffers belachelijk.
- Ze gedragen zich dominant en stoer.
- Ze duwen, slaan, trappen (opvallend agressief).
- Ze beschadigen bezittingen van andere leerlingen.
- Ze hebben vaak een vast groepje kinderen, waar zij mee optrekken.

3.5 Oorzaak rondom pesten

Oorzaken van pesten: De pester

Wat kan de oorzaak zijn, dat een kind een pester wordt? Dit kan aan verschillende factoren liggen binnen verschillende situaties.

Op school kan dit ontstaan door:

- Gevoel van onveiligheid.
- Frustraties willen uiten.
- Populair willen zijn.
- Slecht voorbeeld van de leerkracht.

Thuis kan dit ontstaan door:

- Weinig aandacht van ouders.
- Ouders corrigeren agressief gedrag niet.
- Fysieke straf van ouders.
- Ouders die vroeger zelf gepest zijn.
- Slecht voorbeeld van ouders of andere volwassenen.
- Psychische problemen (gescheiden ouders, mishandeling, grote schulden binnen het gezin. Kind kan deze frustraties omzetten in agressie en dit uiten tegen het slachtoffer).

Oorzaken van pesten: Het slachtoffer

Wat kan de oorzaak zijn, dat een kind gepest wordt?

Elk kind loopt een kans om slachtoffer te worden, maar sommige kinderen lopen een iets grotere kans.

- Uiterlijk, opvallende kenmerken (bril, beugel, beperking).
- Hoogbegaafdheid of juist slecht mee kunnen komen met de leerstof.
- Uiterst gevoelig en daardoor vaak minder weerbaar.
- In andere situaties al eerder slachtoffer geweest zijn en daardoor een grotere kans lopen om opnieuw slachtoffer te worden.

Normen en waarden

Pesten heeft ook te maken met de normen en waarden van de groep. Zodra een groep gevormd wordt, wordt ook bepaald hoe de groepsleden met elkaar zullen omgaan. Daarbij wordt ook de verantwoordelijkheid van de klasgenoten ten opzichte van pesterijen vastgelegd in dit groepsfunctioneren. Dit maakt het bijzonder moeilijk om te reageren tegen het pesten. Wie dit doet loopt namelijk het risico zelf gepest te worden.

4. Preventieve aanpak

De school beschikt over een aantal preventieve aanpakken om pesten tegen te gaan en een veilig klimaat te scheppen voor de kinderen.

4.1 Veilig klimaat

Heel belangrijk is in eerste instantie het bevorderen van een veilig klimaat op school en in de klas. Als kinderen zich allemaal veilig en prettig voelen zal het pesten een stuk minder aanwezig zijn. Voor het bevorderen van een veilig klimaat, spelen de volgende punten o.a. een rol:

* Coöperatief leren.

Door het samenwerken in kleine groepjes wordt de saamhorigheid, sociale vaardigheden bevorderd en houden de leerlingen rekening met elkaar en behalen uiteindelijk betere leerresultaten. Samenwerken is vaak leuk, kinderen krijgen meer zin in school en het pesten wordt hierdoor ook minder.

* Toezicht:

Er is voldoende toezicht op het schoolplein. De pleinwacht kan pesten signaleren en kan onderscheid maken tussen ruw spel of plagen. Door aanwezigheid van pleinwacht komt pesten minder voor binnen deze situatie.

* Oefeningen voor een veilige klas:

Het is belangrijk dat leerlingen leren om over pesten te kunnen praten. Hulp leren vragen of aan geven dat je wordt lastiggevallen is goed om te doen. Als leerlingen weten dat je mag en moet praten over pesten, weet de pester dat zijn gedrag niet meer altijd verzwegen blijft. De kans blijft alleen wel bestaan dat het slachtoffer teruggepakt wordt op een moment dat het alleen naar huis loopt. Buiten de schoolmuren is de invloed van de school beperkt. De school kan het probleem dan niet helemaal oplossen, maar doet zijn uiterste best om de veiligheid op school te bieden. Enkele oefeningen in de klas om pesten aan te pakken kunnen zijn:

- Collage maken rondom de gevoelens die pesten met zich meebrengt.
- Sociale vaardigheden; hoe maak je vrienden?
- Verhalen of boeken laten lezen over pesten.
- Een stukje in de nieuwsbrief schrijven over pesten.
- Poppenspel; verhaaltje maken door kinderen over pesten.
- Opstel of gedicht maken over pesten.
- Brief schrijven aan een denkbeeldige pester, waarom hij moet veranderen en op welke manier.
- Sociogram en/of pesttest afnemen om een beeld te krijgen van de leerlingen in de klas omtrent pesten.
- De school hanteert vaste gedragsregels en laat deze regels in de klas regelmatig aan bod komen.
- Er zijn regels voor internetgebruik (internetprotocol).

- Er worden sociale vaardigheidslessen gegeven, ook met betrekking op pesten. Deze zijn o.a. terug te vinden in de methodes 'Beter omgaan met jezelf en de ander.'
- De school beschikt over een boekenlijst met geschikte boeken per leeftijdscategorie over het onderwerp pesten.
- Indien nodig wordt het pestprotocol samen met de kinderen doorgenomen en ondertekend.
- Er wordt tijdens de ouderavond aandacht besteed aan het pestprotocol.
- Het gebruik van het protocol wordt geëvalueerd en de resultaten hiervan worden teruggekoppeld tijdens een teamvergadering.

5. Oplossingsgerichte methodes/meetinstrumenten

Pestgedrag op deze school wordt nooit getolereerd. Leerkrachten nemen een duidelijk standpunt in als het om pesten gaat. Er zijn verschillende methoden en onderzoeken/meetinstrumenten met betrekking tot pesten. Binnen de vijfsporenaanpak kan je het pesten aanpakken op een confronterende en niet-confronterende manier. Daarnaast zijn er methoden en instrumenten zoals de pesttest, het sociogram, signaleringsinstrument risicoleerlingen, No-Blame aanpak.

5.1 Vijfsporenaanpak

Uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat dit één van de weinige effectieve manieren is om pesten aan pakken, vooral door het effect op de lange termijn.

Deze aanpak richt zich op een gelijktijdige hulp aan de 5 groepen:

- Hulp aan de pester;
- mobiliseren van de zwijgende middengroep;
- achtergrondinformatie/ oorzaken/gevolgen/ signalen/ oplossingen aan leerkrachten;
- achtergrondinformatie en adviezen aan ouders;
- hulp aan het slachtoffer.

De uitwerking van deze 5 groepen is te lezen in het volgende hoofdstuk.

Naast deze aanpak zijn er verschillende methoden van waaruit de leerkracht kan werken.

5.2 Niet-confronterende methode

Deze methode past de leerkracht toe als er sprake is van onderhuids pesten. Ook al heb je als leerkracht het vermoeden dat er gepest wordt, toch heeft het geen zin om dit direct bespreekbaar te maken. De betrokkenen zullen het ontkennen of met een eigen invulling komen. Bij de niet-confronterende methode stelt de leerkracht het onderwerp pesten algemeen aan de orde.

Onderwerpen kunnen zijn:

- Oorlog en vrede en het gevoel van winnaars en verliezers.
- Schending van de mensenrechten of de rechten van kinderen.
- Machtsmisbruik in de algemene zin.
- Kindermishandeling door volwassenen.
- Pesten op school in zijn algemeenheid. Daarbij wordt ingegaan op de oorzaken en gevolgen bij de slachtoffers, de pesters en de meelopers. Je kunt ze het gevoel geven hoe het is om buitengesloten te worden.

5.3 Confronterende methode

Als een kind merkbaar lichamelijk of geestelijk wordt mishandeld, dan past de leerkracht deze methode toe. De school en de leerkracht nemen op dat moment duidelijke stelling in ten aanzien van het pesten. Als de leerkracht duidelijke stelling heeft genomen, wordt er met de klas een gesprek gevoerd over het pesten in het algemeen. Er worden regels afgesproken en er wordt een onderwerp behandeld, bijvoorbeeld via een voorleesboek, het laten zien van een film, een tekenopdracht of een gesprek over de gevoelens van een gepest kind of ouders van dit kind.

De leerkracht biedt hulp aan de pester en aan het slachtoffer (zie vijfsporenaanpak).

5.4 No Blame aanpak

Deze aanpak kan worden toegepast als kinderen actief of passief meedoen aan pesten.

Uit Engelstalige landen komt de No blame aanpak, waarbij de school zegt: streep eronder, wat gebeurd is, is gebeurd. Aan de betrokkenen (omstanders en lichtere pesters) wordt dan gevraagd een oplossing te bedenken: Wat kun jij doen om het voor X wel veilig en gezellig te maken? Door de leerlingen persoonlijke plannetjes te laten maken, die te laten uitvoeren en daarop terug te kijken, kun je de veiligheid voor gepeste leerlingen vergroten. In plaats van mee te lachen en mee te doen, vormen die leerlingen een buffer tegen het pesten. De middengroep wordt op deze manier dus gemobiliseerd!

5.5 De pesttest

Met behulp van de pesttest kunnen leerkrachten nagaan hoe het staat met pesten in de klas. De pesttest is geschikt voor de basisschool (groep 6 t/m 8) en voor het voortgezet onderwijs (klas 1 t/m 3). De test bestaat uit vragen over de mate waarin de leerling wordt gepest en zelf pest, waar en wanneer er gepest wordt en wat er tegen pesten wordt gedaan. Alle antwoorden samen geven een beeld van de peestsituatie in een bepaalde klas. Met deze gegevens kan je het pesten aan gaan pakken. Deze test kan een paar keer per jaar worden afgenomen, zodat je een beeld krijgt van eventuele veranderingen rondom het pesten. (De pesttest is te bestellen bij de vier landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs).

5.6 Sociogrammethode

Er wordt gemeten wat er gemeten moet worden. Er worden 2 vragen gesteld aan de leerlingen van de groepen 6 t/m 8. De vragen zijn:

1. Met wie ga je om? (3 antwoordmogelijkheden)
2. Met wie ga je niet om? (3 antwoordmogelijkheden)

Aan de antwoorden worden positieve cijfers (+3, +2, +1) en negatieve cijfers (-3, -2, -1) toegekend. Deze gegevens worden in de computer in een staafdiagram verwerkt.

Hiermee krijg je een overzicht van de mate van geliefdheid van iedere leerling. Met deze gegevens kan je meerdere activiteiten ondernemen, bijvoorbeeld:

- Zicht op leerlingen die niet of weinig geliefd zijn bij hun klasgenoten.
- De niet-geliefde leerling in hun omgang nauwkeuriger observeren en nagaan of zij worden buitengesloten of gepest.
- Gebruik maken van de gegevens om groepen samen te stellen.
- Koppeling maken van een niet-geliefde leerling aan een zeer geliefde leerling en hen verantwoordelijk maken voor de veiligheid van een ander.
- Aandacht besteden aan pesten, buitensluiten, geweld, sociale vaardigheden.

6. Handelen in een pestsituatie

Als er ruzie is moeten de leerlingen het eerst zelf zien op te lossen. Als dit niet lukt dan roepen ze de hulp in van de leerkracht. Is er echt sprake van pesten, dan volgt de onderstaande procedure. Pesten moet gestopt worden! Het heeft ernstige gevolgen voor alle betrokkenen. Het pesten kan alleen verdwijnen als ouders, school en de kinderen samen de strijd tegen pesten aangaan. Om deze strijd aan te gaan volgen we de vijfsporenaanpak.

6.1 Vijfsporenaanpak

Alle betrokken partijen; school, pester, slachtoffer, middengroep en de ouders, worden betrokken bij het signaleren en de aanpak van pesten. De te volgen stappen:

Leerkracht/school:

Leerkrachten hebben een sleutelrol in de aanpak van het pesten. Zij zijn de eerst verantwoordelijken voor de aanpak op school. Van de leerkrachten wordt verwacht dat zij het pesten vroegtijdig signaleren en effectief bestrijden. De leerkracht gebruikt de **'ik-boodschap'** om het probleem bij de leerling aan te geven. De reden om het op deze manier te doen, is dat de leerkracht de boodschap bij zichzelf houdt, eerlijk zegt hoe hij erover denkt en wat hij voelt. Hierdoor krijgt de boodschap bij de leerlingen minder lading en is er minder weerstand. Een voorbeeld van een 'ik-boodschap': "Ik vind het niet prettig als er kinderen ongelukkig zijn, omdat ze worden gepest." Dit geeft aan dat er een probleem is, dat hij het niet alleen op kan lossen, maar het moet wel opgelost worden en de leerkracht roept hiermee ook de hulp in van de medeleerlingen.

Daarnaast kan de leerkracht gebruik maken van verschillende methoden, zoals:

- Confronterende methode.
- Niet-confronterende methode
- No-Blame aanpak

Let op: Zeg als leerkracht nooit tegen de pester of tegen de klas, dat je hebt gehoord van Jantje of van zijn moeder dat hij gepest wordt.

Als het pestgedrag je ten gehore komt zorg er dan voor dat je zelf het pesten ook (deels) signaleert of maak het pesten in het algemeen bespreekbaar. Doet een leerkracht dit namelijk niet dan zal het pesten doorgaan en wordt het slachtoffer verder gepest om het feit dat hij het heeft verteld.

Verder zorgt de school dat de directie, de mentoren en de docenten over voldoende informatie beschikken rondom pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten in de eigen groep. De school neemt stelling in tegen het pesten. De school heeft een goed beleid rondom pesten en veiligheid van leerlingen waar de hele school bij betrokken is.

De pester:

Hulp aan de pester wordt eerder genoemd dan hulp aan het slachtoffer. Niet omdat het slachtoffer geen hulp nodig heeft, maar omdat de pester het probleem veroorzaakt en niet het slachtoffer. Hulp aan de pester is noodzakelijk, omdat hij uit zichzelf niet snel zal stoppen met pesten, vaak niet weet wat hij aanricht en een grote kans loopt om later in het criminele circuit terecht te komen.

De hulp aan de pester bestaat uit: Een straffend gesprek, een probleemoplossend gesprek, gesprek met de ouders, een training sociale vaardigheden en schorsing of verwijdering.

Een *straffend gesprek* is bedoeld om de ernst van de zaak aan de orde te stellen. De leraar geeft kort aan dat hij de regels heeft overtreden en daarom straf verdient (zie hiervoor beloning en straf).

Levert dit geen resultaat op dan volgen de *probleemoplossende gesprekken* met de pester om de oorzaak van het pesten boven tafel te krijgen. Gespreksonderwerpen kunnen zijn:

- De wijze waarop ouders aandacht besteden aan hun kind;
- lichamelijke bestraffing door ouders als reactie op wangedrag;
- lichamelijke en/of psychische mishandeling door de ouders;
- niet corrigeren van agressief gedrag door ouders;
- zelf eerst gepest zijn;
- bang zijn om zelf de zondebok te worden;
- zich groot voor willen doen;
- jaloers zijn op anderen;
- verwend zijn;
- reactie op bepaalde smaak-, geur- of kleurstoffen;
- slecht voorbeeld krijgen van volwassenen;
- blootstelling aan geweld op televisie, internet, e.d.

Als de oorzaak duidelijk is, dan wordt er gewerkt aan de *gevoeligheid* van de pester. Het vergroten van zijn gevoeligheid voor wat hij aanricht bij het slachtoffer. Dit kan onder andere door het kijken naar bepaald beeldmateriaal.

De leerkracht en de pester maken samen afspraken over de gedragsverandering en deze worden wekelijks doorgenomen.

Is het pesten nog niet gestopt dan wordt er contact opgenomen met de ouders. Met de *ouders* van de pester wordt een gesprek aangegaan. De ouders worden voorzichtig, maar duidelijk benaderd. Hen wordt verteld wat hun kind anderen aandoet en hoe hiermee op school wordt omgegaan. Mocht het pesten nog niet zijn gestopt na deze activiteiten dan mag van de ouders de medewerking worden verwacht om het pesten te stoppen. Het is tenslotte een gedeelde verantwoordelijkheid. Let wel; als er een vermoeden bestaat dat de pester thuis fysieke straf zal krijgen voor zijn gedrag, dan zal de school al het mogelijke moeten doen om het pesten te stoppen, voordat de ouders op de hoogte worden gebracht!

Als een pester andere kinderen echt mishandelt of schade toebrengt aan eigendommen, dan zal de school de ouders direct al in moeten lichten. De risico's zijn dan te groot.

Mocht het pesten nog niet over zijn dan zal de pester een sociale vaardigheidstraining moeten volgen.

De uiterste maatregel is het schorsen van de pester of hem zelfs verwijderen van school. Zorg voor follow-up gesprekken met de (ex)-pester.

Het slachtoffer

Uiteraard wordt er ook hulp geboden aan het slachtoffer. De hulp zit niet in het bieden van overmatige aandacht, maar door omgangsregels met elkaar vast te stellen. Samen met het kind werken aan mogelijke oplossingen. Daarnaast is het belangrijk om goed naar het slachtoffer te luisteren en zijn probleem serieus nemen. De ouders van het slachtoffer worden ingelicht over de situatie en de te nemen stappen.

Als een kind lang gepest is, kan het geholpen zijn met een training sociale vaardigheden om het zelfvertrouwen, opkomen voor jezelf en het positief zelfbeeld terug te winnen. Ook is het vaak verstandig om het kind aan te melden bij een judovereniging. Niet om te leren vechten, maar wel om hun verstandelijke en lichamelijke weerbaarheid te vergroten.

Zorg voor follow-up gesprekken met het slachtoffer.

De zwijgende middengroep

De zwijgende middengroep is van vitaal belang voor de aanpak van het probleem. De moeilijkheid is dat deze groep vaak uit kleine subgroepjes bestaat met ieder zijn eigen belang. Als de groep eenmaal in beweging is gebracht hebben de pesters weinig meer te vertellen. De middengroep is eenvoudig te mobiliseren, niet alleen door de school, maar ook door de ouders. Wat er gedaan wordt:

- Met de kinderen praten over pesten en over hun eigen rol daarin.
- Regelmatig lessen geven over anders-zijn, buitensluiten, verschillen, e.d. Hierin kunnen verschillende werkvormen gebruikt worden, zoals lezen, voorlezen, kringgesprek, groepsopdrachten, rollenspel. Het voorbeeldgedrag van de leerkracht is hierbij van groot belang.
- Met de kinderen overleggen over mogelijke oplossingen bij pesten en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen.
- Samen met de kinderen werken aan oplossingen, waarbij ze zelf een actieve rol spelen.

Een effectieve methode om het pesten tegen te gaan is het stellen van regels voor leerlingen door de leerkrachten.

Ouders

Als school heb je met alle ouders te maken, zowel van de pester, als van het slachtoffer en de ouders van de middengroep. Pesten heeft invloed op de hele klas. Het bederft de sfeer in de klas.

Enkele tips:

- Ouders die zich zorgen maken over pesten, serieus nemen.
- Ouders op de hoogte houden van pestsituaties.
- Informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt.
- In samenwerking tussen school en ouders het pestprobleem aanpakken. Zowel op school als vanuit de thuissituatie.
- Zonodig ouders doorverwijzen naar deskundige ondersteuning.

6.2 Maatregelen in de klas

Binnen de klas worden ook verschillende maatregelen getroffen om het pesten aan te pakken. Ook wordt er gewerkt met beloningen en straffen.

Pesten is een groepsgebeuren. Om de betrokkenheid van de leerlingen te vergroten en te zorgen dat zij er samen voor zorgen dat het pesten stopt of voorkomen wordt, zijn er verschillende activiteiten te doen in de klas (Elliott, 1997). Het is wel belangrijk dat er daarbij gelet wordt op de leerlingen die dit onderwerp pijnlijk vinden, omdat ze zelf gepest worden of slachtoffer zijn geweest.

* *Voorlezen uit boeken*: Er zijn vele boeken die gebruikt worden om het onderwerp pesten aan te kaarten. Na het voorlezen kan erover gepraat worden met de leerlingen.

* *Klassendiscussie*: Het onderwerp pesten wordt algemeen besproken. De leerlingen praten met elkaar over pesten; wanneer komt het voor, wat zijn de effecten, wat doen pesters en hoe kan je het stoppen. Na deze discussie verstaat iedereen hetzelfde over pesten en kunnen de leerlingen zelf ook regels opstellen om pesten tegen te gaan, zoals we laten iemand die vaak alleen staat meedoen, we helpen kinderen die gepest worden, e.d.

* *Film of poppenspel*: Om de betrokkenheid te vergroten wordt er een film getoond. Leerlingen kunnen zich zo meer betrokken voelen, zich leren inleven. Dit werkt ook zo met een poppentheater. Leerlingen worden hierdoor ook bewuster van de gevolgen van pesten. Na deze activiteit praten de leerlingen met elkaar over pesten.

* *Opstel of gedicht*: De leerlingen schrijven een opstel of een gedicht het liefst over een situatie die ze zelf meegemaakt hebben. Deze verhalen kunnen worden besproken in de klas, als de leerling daar zelf toestemming voor geeft. Dit geeft tevens een mooie aanleiding om het pesten bespreekbaar te maken. Ze geven zelf hun verhaal. De leerlingen kunnen op deze manier ook goed het verschil leren tussen plagen en pesten.

* *Rollenspel*

* *Regels vaststellen en hanteren*: Regels zijn belangrijk voor kinderen. Door regels leren ze met elkaar om te gaan en komen ze in contact met normen en waarden. (gedragsregels protocol)

* *Afname van de pesttest (bovenbouw)*: Dit geeft de leerkracht een beeld over de mate van pesten in de klas, over de veiligheid in de klas. Met deze uitkomsten kan een leerkracht gerichte activiteiten ondernemen.

* *Afnamen van een sociogram en van de schoolvragenlijst (SVL)*: Beiden lijsten geven voldoende informatie om onder andere sociaal-emotionele problemen van leerlingen te signaleren en hen daarin te ondersteunen. Het sociogram wordt gemeten met behulp van 2 vragen: Met wie ga je om en met wie ga je niet om. De SVL meet 10 factoren; leertaakgerichtheid, concentratie, huiswerkattitude, plezier in school, sociaal aanvaard gevoel, relatie met de leerkracht,

uitdrukkingsvaardigheid, zelfvertrouwen bij proefwerken, sociale vaardigheid en sociale wenselijkheid.

** De kwaliteitscirkel (Smith & Sharp, 1994):* Deze manier van werken werd in beginsel toegepast binnen het bedrijfsleven, maar leent zich ook goed om het pestprobleem aan te pakken. Deze manier van werken is geschikt voor groep 7 en 8 van de basisschool. De leerlingen werken in groepjes om een probleem nader te bestuderen en er een oplossing voor te bedenken. Het groepje besteedt hier regelmatig aandacht aan. De leerkracht besteedt aandacht aan de vaardigheden zoals het geven van ideeën, het onderzoeken, en het oplossen van het probleem. De leerlingen bedenken zelf een plan van aanpak en zullen daarom meer gemotiveerd zijn om hier ook naar te handelen. De leerlingen hebben het gevoel controle te hebben over de situatie, zij hebben zelf een actieve rol om het pesten tegen te gaan.

6.3 Beloning en straf

Waardering en aandacht zijn belangrijke middelen, waarmee een leerkracht het gedrag van de leerlingen kan beïnvloeden. Lovende woorden bevorderen het positieve sociale gedrag. Het is belangrijk dat een leerkracht daarbij stil staat en ook beloond als een pestkop niet pest of meedoet aan pesterijen in situaties waarin hij dat anders wel zou doen.

Helaas veranderen pestkoppen niet in voorbeeldige kinderen door complimentjes. Soms moet je bij ongewenst gedrag straf geven. Het klinkt vrij negatief en sommigen beweren dat straffen niet helpt. Maar juist de combinatie van waardering voor positief gedrag en consequente strafmaatregelen bij agressief en regelovertrekend gedrag boeken de beste resultaten. Het is goed als ouders ervan op de hoogte zijn welke strafmaatregelen er genomen worden wanneer er gepest wordt.

Het geven van straf moet aangepast zijn op het vergrijp, onmiddellijk hierop volgen en uitvoerbaar zijn. Het moet niet kwetsend of vernederend zijn. Het gedrag moet worden bestraft niet de persoon. De straf moet wel eerst besproken worden. Wie straft legt uit dat het gedrag van de pester niet getolereerd wordt en het niet prettig is voor het slachtoffer. Wie de regels overtreedt moet daarvan ook de negatieve gevolgen ondervinden. Pesters zullen de straf op deze manier beter aanvaarden dan wanneer deze zomaar zonder enige uitleg en betrekking hebbende op het vergrijp, wordt opgelegd. Ook het goedmaken speelt een grote rol. De emotionele schade moet ook hersteld worden.

Voorbeelden van straffen zijn:

- Binnen blijven in de pauze.
- Naar huis gaan als de andere kinderen al weg zijn.
- Een (gedeelte) van een boek lezen over pesten.
- Een film tonen over pesten en hiervan een verslag laten maken.
- Rollenspel spelen waarin de pester het slachtoffer speelt.
- Iets aardigs maken voor het slachtoffer.
- Iets wat vies gemaakt is, schoon laten maken.
- Als de pester iemand opsluit in het toilet, het toilet laten schoonmaken.
- Iets wat kapot is gemaakt weer maken.
- Zelf regels laten opstellen en hier toezicht op laten houden.

7. Gedragsregels groep 3-8 Koningin Beatrixschool

De onderstaande regels hanteert de leerkracht binnen de klas/school. De regels worden met de leerlingen besproken en ondertekend. De ouders krijgen ook een kopie van deze regels.

Gedragsregels:

1. De kinderen zorgen voor elkaar en luisteren naar elkaar.
2. Vriendschappelijk stoeien mag, vechten niet.
3. Als het kan, mag iedereen meedoen.
4. Met uitschelden en het geven van bijnamen los je niets op.
5. Iemand uitlachen is onbeleefd en gemeen.
6. Heb je iets te vertellen over iemand, vertel het dan tegen hem of haar zelf. Vertel alleen leuke dingen over elkaar.
7. Hoe je eruit ziet, zegt niets over wie je bent.
8. Soms wil iemand liever even alleen zijn.
9. Probeer bij ruzie samen te zoeken naar een oplossing.
10. Zorg dat iedereen zich veilig voelt en blijf van elkaar en elkaars spullen af en bedreig elkaar niet.
11. Geef iemand die pest geen aandacht.
12. Help iemand die gepest wordt, door bijvoorbeeld aandacht te geven, samen te spelen en de pester te negeren.
13. Wordt iemand of jijzelf gepest vertel het dan aan de meester of juf of thuis. Je moet het niet geheim houden. Dit is geen klikken!
14. Als je gepest wordt, ga dan stevig staan en zeg luid en duidelijk: "Stop ermee, ik vind dit niet leuk." En loop dan rustig weg van de pester.
15. Deze regels gelden op school en daarbuiten, want ook buiten de school is pesten niet fijn.

Gedragsregels voor groep 1/2:

1. Wees lief voor elkaar. Doe niets bij een ander kind, wat je zelf ook niet wil hebben.
2. Blijf van elkaar en elkaars spulletjes af, als de ander dat niet wil.
3. Utlachen en uitschelden is niet netjes en gemeen.
4. We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden.
5. Probeer als je boos bent het eerst samen op te lossen en ga anders naar de juf/meester.
Als je boos bent ga je niet slaan, schoppen, iemand pijn doen.
6. Als het kan mag iedereen meedoen.
7. Wordt iemand of jijzelf gepest vertel het dan aan de meester of juf of thuis. Je moet het niet geheim houden. Dit is geen klikken!
8. Als je gepest wordt, ga dan stevig staan en zeg luid en duidelijk: "Stop ermee, ik vind dit niet leuk." En loop dan rustig weg van de pester.
9. Help iemand die gepest wordt! Je kunt bijvoorbeeld samen met het gepeste kind spelen.
10. Dit geldt niet alleen op school, maar ook thuis of ergens anders.

Ook buiten de school is pesten niet fijn. Als een kind gepest wordt, heeft dat gevolgen voor het kind ook op leergebied. Bij gepeste kinderen kunnen de leerresultaten ook achteruit gaan. Het is dus belangrijk dat de kinderen beseffen dat deze regels zowel binnen als buiten de school belangrijk zijn om het voor iedereen zo prettig mogelijk te maken.

8. Regels voor internet gebruik

Internetprotocol:

1. Ik mag alleen mijn voornaam gebruiken.
Ik geef anderen nooit persoonlijke gegevens zoals mijn adres, mijn telefoonnummer, mijn e-mail adres, foto's, wachtwoorden of het adres van mijn ouders, van school of van andere bekenden, zonder toestemming van school of mijn ouders.
2. Bij het gebruik van een zoekmachine gebruik ik normale woorden (zoektermen). Ik gebruik geen woorden die te maken hebben met grof woordgebruik, seks of geweld. Bij twijfel overleg ik met mijn meester of juf.
3. Als ik iets tegenkom wat ik niet wil zien, zeg ik het tegen de meester/juf/ouders. Ik klik het weg (als het niet lukt vraag ik hulp).
4. Als ik me vervelend voel door iets wat ik heb gezien, dan vertel ik dat aan iemand die ik vertrouw.
5. Als ik niet weet of ik een website kan gebruiken, vraag ik raad aan de juf of de meester.
6. Ik reageer niet op pesterijen, dreigementen of scheldpartijen en haal zelf ook niet van dit soort 'geintjes' uit via Internet.
7. Ik blijf altijd vriendelijk en eerlijk en scheld niet (terug).
8. Als er iets vervelends gebeurt, stop ik met internetten.
9. Ik mail of bel niet zomaar met kinderen die ik van Internet ken, en spreek niet met ze af zonder dat mijn ouders dat weten.
10. Onbekende mensen verwijder ik uit mijn MSN-contactlijst.
11. Ik open nooit mailtjes van onbekenden.
12. Ik verstuur geen viruswaarschuwingen en geen kettingbrieven.
13. Spam en junkmail gooi ik meteen weg en ik reageer er nooit op.
14. Ik verstuur geen anonieme mail.
15. Ik verstuur geen flauwe grappen, dreigmail of hate-mail.
16. Ik spreek met mijn juf of meester af op welk tijdstip en hoe lang ik op internet mag en van welke programma's ik gebruik mag maken. Hierbij mag ik aan de instellingen van de programma's niets veranderen.

Als ik dit protocol heb ondertekend en ik hou mij er toch niet aan, dan vervalt mijn recht om op school te mogen internetten of e-mailen voor de periode die mijn meester of juf aangeeft.

Ik begrijp waarom de school deze afspraken met mij wil maken en ik ben het met deze afspraken eens.

Papendrecht, Handtekening:

..... (datum)

De bovenstaande regels hanteert de leerkracht voor het internetgebruik op school. De regels worden met de leerlingen besproken/ondertekend, die toegang hebben tot internet. De ouders krijgen ook een kopie van deze regels over veilig internetten.

9. Adviezen aan ouders/leerkrachten

Er zijn verschillende maatregelen die ouders kunnen nemen om pesten tegen te gaan. Er is een onderscheid tussen de maatregelen van de ouders van een pester en de ouders van een slachtoffer. Daarnaast volgen enkele tips voor leerkrachten voor het voeren van een oudergesprek.

9.1 Maatregelen voor ouders van het slachtoffer

Ga als ouders nooit zomaar met de pester praten. Stel uw kind op de hoogte, praat met uw kind, luister naar zijn gevoelens, het verloop, maak er tijd voor vrij! Zoek ook samen naar mogelijke oplossingen. Tips om uw kind te helpen, ook voor de langere termijn (Sudermann 1996, Deboutte 1995, Kenter 2001):

- * Laat uw kind voortdurend weten dat u van hem houdt en dat u 100% achter hem staat. Een slachtoffer heeft namelijk al snel het gevoel dat het zijn schuld is. Zeg vooral niet dat het allemaal wel meevalt!
- * Schakel de school in.
- * Geef aan dat uw kind het beste niet kan reageren. Door reacties moedig je de pester vaak aan.
- * Leer uw kind voor zichzelf opkomen. Leer het 'Nee' te zeggen en rechtop weg te lopen van de pester. Stimuleer de sociale vaardigheden, denk hierbij ook aan het beoefenen van een sport.
- * Bedenk samen met uw kind antwoorden of opmerkingen die het kan zeggen als de pester opmerkingen maakt. Let op dat het niet negatief is! Een tegen antwoord zou kunnen zijn: "Wat heb ik fout gedaan? Zeg het me dan kan ik mijn excuses aanbieden!" Een pester kan hierdoor van zijn stuk gebracht worden.
- * Bespreek welke situaties uw kind het beste kan voorkomen.
- * Maak complimenten als uw kind iets goed doet.
- * Geef uw kind verantwoordelijkheden, zodat uw kind zich weer gewaardeerd en belangrijk gaat voelen.
- * Geef uw kind de tijd om te herstellen en respecteer de gevoelens van uw kind.
- * Help uw kind om nieuwe vrienden te maken.

9.2 Maatregelen voor ouders van de pester

Neem het pesten serieus als uw kind pest. Het is niet leuk om te horen, maar ook uw kind loopt risico, denk aan dat het merendeel van de pesters later crimineel gedrag gaat vertonen. Wat kunt u doen:

- * Laat nooit blijken dat iemand iets is komen vertellen. Je hebt het pesten zelf gemerkt.
- * Praat met uw kind. Wordt niet boos of agressief. Het gedrag moet worden afgekeurd en niet het kind.
- * Maak duidelijk dat u het gedrag niet accepteert en tref hiervoor maatregelen.

- * Achterhaal oorzaken, waarom pest uw kind?
- * Probeer het kind te laten beseffen wat hij aanricht. Leren verplaatsen in een ander. Boeken of films kunnen hierbij als hulpmiddel dienen.
- * Besteed aandacht aan het kind. Maak tijd vrij voor het kind.
- * Leer ander gedrag aan. Beloon goed gedrag, stel duidelijke regels en hang deze op. Maak niet teveel regels omdat deze kinderen vele regels niet kunnen hanteren.
- * Stel duidelijke grenzen.
- * Geef zelf het goede voorbeeld.
- * Schakel de school in
Schakel indien nodig externen in.

9.3 Benaderen van ouders

Het contact met ouders is van groot belang om pesten te bestrijden. Ouders en school kunnen een compleet beeld geven van het kind; hoe is het kind thuis en hoe op school. Ouders willen weten hoe er op school met pesten wordt omgegaan en samen kom je tot overeenstemmingen. Samenwerking leidt tot minder frustratie bij de ouder.

Contact met de ouders van het slachtoffer:

Ouders kunnen verontwaardigd zijn dat hun kind wordt gepest en dat de school te weinig veiligheid en bescherming biedt. Belangrijk is dan om als leerkracht aan te geven dat pesten niet getolereerd wordt en dat de school zijn uiterste best doet om een veilig klimaat te scheppen. Bespreek het pestprotocol en geef aan dat het slachtoffer hulp krijgt vanuit de school, maar ook hulp van de ouders nodig zal hebben. Enkele richtlijnen voor een gesprek zijn:

- Beseef dat ouders wanhopig zijn.
- Blijf kalm, ook al beschuldigt de ouder de school.
- Maak duidelijk dat u de ernst van het probleem inziet en alles in het werk zal stellen om het pesten tegen te gaan.
- Probeer de informatie van de ouder helder te krijgen.
- Geef aan dat er meer tijd nodig is om het probleem te onderzoeken en dat er snel contact opgenomen wordt (ouders verwachten vaak snel een oplossing vanuit de school)
- Geef uitleg over het pestbeleid/protocol
- Luister naar de ideeën van de ouder. Maak een gezamenlijk plan.
- Probeer niet in discussie te gaan, ook al zijn er vermoedens dat de schuld ook bij de ouders ligt.
- Maak een nieuwe afspraak als er meer onderzoek is verricht naar het probleem.
- Maak een kort verslag van het gesprek.

Contact met de ouders van de pester:

Als ouders benaderd worden zullen zij de boodschap niet leuk vinden en kunnen in de verdediging schieten en de schuld bij het slachtoffer leggen. De leerkracht gaat hierover niet in discussie, maar legt het pestprotocol uit.

De leerkracht geeft aan dat de school de veiligheid van alle leerlingen voorop zet en een veilig klimaat wil scheppen. Pesten wordt daarin niet getolereerd! Er zijn 3 punten die bij dit gesprek van toepassing zijn:

- Pesten wordt niet getolereerd.
- Geef duidelijk de gevolgen van pesten aan.
- Probeer zo weinig mogelijk over het pestgedrag te discussiëren (excuses, goedpraten).

Tijdens het gesprek geeft de leerkracht handreikingen aan de ouders mee. (zie de punten onder het kopje adviezen).

9.4 Tips hoe digitaal pesten aan te pakken (www.pestweb.nl)

Tips voor leerkrachten:

- Een open deur: neem digitaal pesten serieus!
- Praat met de leerlingen over de leuke en de minder leuke kanten van internet. Bespreek ook wat de leerlingen kunnen doen om pesten te voorkomen of te stoppen (zie tips voor kinderen).
- De indruk bestaat dat kinderen zeer onzorgvuldig met hun wachtwoorden omspringen. Het wachtwoord is te eenvoudig, wordt te weinig veranderd en wordt zeer vlot gedeeld met vrienden die daar misbruik van maken als er ruzie is. Leer de kinderen daarom hun eigen wachtwoorden (voor accounts bij MSN maar ook voor accounts op school) zorgvuldig te bewaren. Leer ze ook dat inbreken op een account van een ander een strafbaar feit is. Vertel ze ook dat ze niet te snel hun e-mail adres weggeven. Probeer ze er van te doordringen dat het een privé-gegeven is, net als je adres en je telefoonnummer. Die zet je ook niet zomaar op internet. Probeer gepeste leerlingen te helpen door daders op te sporen. Soms is de identiteit van de dader te achterhalen door uit te zoeken of het via een computer op school is verzonden en zo ja welke. Dat is te zien in de zogenaamde log-files van de school-server. Vraag de ict-coördinator u hierbij te helpen. Ook de stijl van het bericht en eventuele taalfouten kunnen de dader verraden. De dader kan wellicht ook worden gevonden doordat u een gesprek aangaat met de klas over wat er is gebeurd.
- Digitaal pesten opnemen in het anti-pestbeleid en de regels rondom internet gebruik Duidelijk en zichtbaar stellen.

Tips voor kinderen: wat je kunt doen wanneer je digitaal gepest wordt:

- Log uit of blokkeer de persoon die naar tegen je doet.
- Negeer pestmails. Antwoord niet. Pest niet terug.
- Maak een printje van het gesprek, mail of 'rare site' en vraag om hulp bij je ouders en leerkracht.
- Praat erover met vrienden, ouders of je leerkracht.
- Voel je niet schuldig als er iets vervelends gebeurt. Het is niet jouw schuld en je hebt het niet zelf uitgelokt.

Tips voor ouders:

- Laat een kind nooit alleen met een computer, zorg dat u uw kind kunt zien als hij achter de computer zit.
- Praat geregeld met uw kinderen over wat ze online doen en met wie ze praten en toon interesse als uw kind iets wil vertellen of laten zien.
- Surf regelmatig samen met uw kind. Neem de tijd om te zien wat uw kind op het internet doet, wat zijn interesses zijn en leer zelf ook werken met de programma's die uw kind gebruikt.
- Maak duidelijke afspraken met uw kind over het internetgebruik zoals de tijd die online wordt doorgebracht (hiervoor kunnen ook de tips voor kinderen gebruikt worden).
- Help uw kind een nickname of e-mailadres te kiezen waaruit geen persoonlijke informatie kan worden afgeleid. Voorkom vooral suggestieve namen zoals 'lovelygirl'.
- Instrueer kinderen om geen persoonlijke gegevens aan onbekenden te geven (adres, telefoonnummer, bankrekeningnummer, etc.).
- Maak uw kind duidelijk dat de virtuele wereld een schijnwereld is. Wat gepresenteerd wordt als echt kan een verzinsel zijn.
- Bij jonge kinderen is het nuttig om af en toe de 'history' van de browser te bekijken. Hier kunt u zien waar ze geweest zijn. Instrueer tieners dat de history niet gewist mag worden.
- Zorg dat er een goede virusscanner op uw pc staat en ververs regelmatig de bijbehorende database van bekende virussen. Vraag uw kinderen het u te melden wanneer de pc 'raar' doet.
- Schakel bij steeds terugkerende dreigmail de school in.
- Verzamel de bewijslast van rare mails, sites, e.d.
- Praat met andere ouders, die u kunnen steunen. Bijvoorbeeld op het Forum van www.ouders.nl. Ook kunt u terecht bij het gratis telefoonnummer 0800-5010 (voorheen de onderwijstelefoon).

Digitaal pesten is strafbaar als het gaat om stalking, blootfoto's of andere foto's van een ander op internet zetten, hacken, happy slapping, bedreigingen, smaad, laster en discriminatie, vernieling. Mochten deze dingen zich voordoen dan kunnen ouders aangifte doen bij de politie. Belangrijk is dan wel om bewijsmateriaal te verzamelen.

10. Verspreiding pestprotocol

Het protocol is in ieder groep aanwezig en zit in de afsprakenmap.

Indien nodig zijn voor de leerlingen de regels van het pestprotocol en het internetprotocol zichtbaar in de klas aanwezig. Deze regels kunnen b.v. een plaats krijgen boven de computers, zodat de leerlingen er aan herinnerd worden en ze kunnen lezen.

Alle leerlingen van de groepen 6 t/m 8 ondertekenen het internetprotocol aan het begin van het schooljaar. Op deze manier wordt bij de leerlingen duidelijk dat de school er serieus mee omgaat en wordt verwacht dat de leerlingen hierin hun verantwoordelijkheid nemen. De leerlingen zijn op de hoogte van de regels. Tevens kan je er op deze manier duidelijk op terugkomen bij overtreding van de regels/gemaakte afspraken.

In het schoolplan, in de schoolgids en op de website wordt het bestaan van het pestprotocol vermeld en staat er een verwijzing bij naar de mogelijkheid voor eventuele inzage.

De ouders worden op de hoogte gebracht van het pestprotocol en het internetprotocol op de informatieavond. Tijdens deze avond krijgen de ouders informatie over de inhoud van het protocol en de werkwijze. De ouders krijgen een kopie van de regels van het pest- en internetprotocol mee naar huis, zodat zij op de hoogte zijn en er eventueel thuis ook mee aan de slag kunnen.

11. Jaarplanning pestprotocol

1. In het begin van ieder schooljaar worden de gedragsregels van het pestprotocol en internetprotocol besproken in de klas en het pestprotocol wordt door de groep 6 t/m 8 ondertekend. Deze regels worden indien nodig zichtbaar in het lokaal opgehangen.
2. Tijdens de informatieavond voor ouders aan het begin van het jaar, wordt het pestprotocol onder de aandacht van de ouders gebracht. De leerkracht vertelt wat de stappen zijn die worden ondernomen als er sprake is van pesten en wat ouders kunnen doen.
3. Rond week 40 wordt VISEON afgenomen. Daarnaast kan de leerkracht in oktober een sociogram of de pesttest afnemen om een beeld te krijgen van de leerlingen rondom pesten en omgang met elkaar.
4. Iedere week geeft de leerkracht een les sociale vaardigheden uit onder andere de methode: 'Beter omgaan met jezelf en de ander.' In deze lessen kan ook het pesten centraal staan en de gestelde gedragsregels.
5. Het gesignaleerde pestgedrag wordt gemeld bij of door de leerkracht en vervolgens gemeld binnen het team. De leerkracht zal dus alert moeten zijn en blijven op de signalen rondom het pesten. Dit zowel in de klas, op het schoolplein als tijdens de gesprekken met leerlingen.
6. Bij een pestprobleem handelt de leerkracht volgens de vijfsporenaanpak.
7. Elke leerkracht zorgt voor het consequent naleven van de gemaakte afspraken met de individuele leerling met betrekking tot pesten op school en de gedragsregels van het pestprotocol.
8. In een bouwvergadering worden de gedragsregels en het pestprotocol geëvalueerd. Er wordt besproken of het goed functioneert en/of aangepast moet worden.
9. De leerkracht evalueert regelmatig met zijn/haar groep de gemaakte afspraken en resultaten met betrekking tot de gedragsregels van het pestprotocol.

12. Vertrouwenspersonen

Leerkrachten, leerlingen en ouders kunnen binnen de Koningin Beatrixschool bij de contactpersoon terecht. De contactpersoon is aangewezen door de school. Mochten zich er problemen voordoen rondom persoonlijke veiligheid, intimidatie, welbevinden, pesten, e.d. dan kan je o.a. terecht bij de contactpersoon. Zij heeft als taak ouders, leerkrachten en leerlingen wegwijs te maken in de klachtenprocedure. Mocht je je vraag/klacht/verhaal op school niet kwijt kunnen, dan kan je terecht bij de vertrouwenspersoon, die door het schoolbestuur is aangewezen.

Alle klachten worden vertrouwelijk behandeld.

Contactpersoon:

Corry de Wit en Ineke Vonk

Vertrouwenspersoon:

MW. Greet Lievaart

Zij is te bereiken op telefoonnummer: 078-6159805

Bijlage 1: Lessuggesties en literatuur

Naast de lessuggesties die staan beschreven onder het hoofdstuk school volgen hieronder nog enkele suggesties. Er zijn vele methoden ontwikkeld rondom het probleem pesten. Het is onmogelijk om alle methoden te vermelden. Naast de boekenlijst/video's voor kinderen rondom het onderwerp pesten (zie bijlage) zal ik enkele methoden toelichten.

* **PRIMA anti-pestmethode**

De basis voor de PRIMA anti-pestmethode komt van Dan Olweus uit Noorwegen. Tot nu toe is het materiaal van Olweus het enige waarvan bewezen is dat het effectief is in het terugdringen van pesten.

De PRIMA anti-pestmethode kenmerkt zich door het volgende:

- Driedimensionale aanpak: schoolniveau, groepsniveau en individueel niveau
- Aandacht voor continuering door intensieve begeleiding
- Opname van 'pesten' in het schoolbeleid
- Betrekken van ouders, leerkrachten en leerlingen
- Mentaliteitsverandering van de gehele school
- Zowel voorkomend (preventief) als pestprobleem verminderend
- Positieve benadering (beloning)

De PRIMA-methode is meer dan alleen een lesmethode en bestaat uit:

- Leerlingenboekje voor leerlingen van groep 6, 7 en 8
- Pestmeter
- Sociogram
- Handleiding voor docenten van basisscholen
- Handleiding voor regionale begeleiders (bijvoorbeeld van de GGD en/of OAB)
- Training en ondersteuning door regionale begeleiders
- Cursus train-de-trainers voor regionale begeleiders
- Website

Deze methode heeft als doel; informeren, signaleren en het stoppen van pesten. De PRIMA anti-pestmethode is ontwikkeld door het NIGZ en TNO i.s.m. GGD Nederland en EDventure en is mede mogelijk gemaakt door Stichting Kinderpostzegels Nederland en ZonMw.

Voor meer informatie www.prima.nigz.nl

* **Beertje Anders**

Deze methode is geschikt voor kinderen tussen de 4 en 6 jaar. In de methode wordt gebruik gemaakt van boekjes, plaatmateriaal, posters, e.d. met verschillende onderwerpen, zoals anders zijn, ruzie, samen spelen, gevoelens. Het is een preventieve methode tegen pesten door al op jonge leeftijd het begrip pesten uit te leggen.

Voor bestellen en meer informatie, zie www.beertje-anders.nl

* **Diploma veilig internet**

Dit is een lespakket bestaande uit 8 lessen, achtergrond informatie, examen, veilig internet diploma, interessante websites en literatuur. De lessen zijn geschikt voor leerlingen van groep 6 t/m 8 van de basisschool.

De hoofdstukken bestaan uit:

Hoofdstuk 1 Ik surf veilig

Hoofdstuk 2 Wat is e-mail?

Hoofdstuk 3 Wie ben jij op internet?

Hoofdstuk 4 Blijf lekker buiten

Hoofdstuk 5 Gewoon doen of niet?

Hoofdstuk 6 Digitaal pesten

Hoofdstuk 7 Lang, langer, langst!

Hoofdstuk 8 Internet is cool.

Na het volgen van deze lessen zijn de leerlingen op de hoogte van veilig internetten.

Meer informatie is te vinden op www.diplomaveiliginternet.nl Creative Commons Licentie.

*** Bordspel 'Veilig internetten'**

Praktijkschool Het Pleincollege in Eindhoven heeft een bordspel gemaakt, waarbij je spelenderwijs leert over veilig internetten. Het spel kan zelf gemaakt worden. Hiervoor heb je een spelbord, situatiekaartjes en een dobbelsteen nodig.

Thema: hoe maak je verantwoord gebruik van Internet en de mobiele telefoon?

Lesdoel: door kinderen te laten vertellen en nadenken over hun positieve en negatieve Internetervaringen, raakt de leerkracht in gesprek met de groep over wat wel en niet verantwoord is op Internet en in het mobiele telefoonverkeer.

Doelgroep: groepen 7 en 8 basisschool, klassen 1 tot en met 5 middelbare school.

Werkvorm: bordspel voor maximaal 10 spelers.

*** Lespakket 'Wat je pest ben je zelf!'**

Dit lespakket is geschikt voor de bovenbouw van de basisschool. Het pakket bestaat uit een DVD (pesten en een handicap/lichamelijk ongemak), pestschrift (didactisch hulpmiddel om het pesten in de klas aan de orde te stellen), handleiding (achtergrondinformatie, literatuuroverzicht en de pesttest).

Meer informatie www.watjapestbenjenzelf.nl

Al deze methodes/lesideeën/posters staan op de bijgevoegde Cd-rom en in de bijgevoegde folder. De materialen mogen van internet gedownload worden als de licentie naam genoemd wordt en er niets aan de samenstelling van het aangeboden pakket wordt veranderd. Meer informatie kan ingewonnen worden op de betreffende sites.

Cd-roms:

- **Pesten en gepest worden.** Deze film kan besteld worden bij de organisatie voor ouders in het onderwijs. Zie nuttige adressen).

- **No Limits?:** Deze cd-rom over pesten is bedoeld voor kinderen (10-15 jaar). Ondersteuning bij de preventie en aanpak van pestgedrag op school. Te bestellen via de GGD Westelijke Mijnstreek. Email: m.bergmans@swmggd.nl

Film:

- De tasjesdief (film voor ouders en kinderen)

Literatuur voor volwassenen

- * Ik ga weer naar school (Kenter, B., Amersfoort 2000).
- * Pesten bij kinderen (Mundo, S., Deltas 2003).
- * Pesten op school (Emmerechts, S., Antwerpen 2001).
- * Kinderen en pesten (Van der Meer, B., Utrecht 2002).
- * Pesten (Van Dugteren, T., Houten 2004).

Literatuur voor kinderen

Boeken voor kinderen vanaf 3-8 jaar

- * Trompet voor Olifant (1990, Max Velthuis)

Boeken voor kinderen vanaf 8-12 jaar

- * Een klap voor de grap (1996, Erik van Os)
 - * Geluk in een papiertje (1991, Sine van Mol)
 - * Mijn broer is sterker dan sterk (1996, Dyan Sheldon)
 - * Frederike vuurtoren (1986, Christine Nostlinger)
 - * De Griezels (1981, Roald Dahl)
 - * Kaatje Knal en de Biefstukbende (1996, Carry Slee)
 - * En de groeten van groep acht (1995, Jacques Vriens)
 - * Kom maar op! (1995, Chris Vegter)
 - * Padu is gek (1984, Miep Diekman)
 - * Karate op de stortplaats (1996, Paul van Loon)
 - * Drie is teveel (1982, Rita Tornqvist-Verschuur)
 - * Het achtste groepie tegen het soepie (1995, Jacques Vriens)
 - * Een bende in de bovenbouw (1995, Jacques Vriens)
 - * Kladderwink (1990, Anke de Vries)
 - * Het land achter de vele deuren (1995, Marian van der Heiden)
- (bron: Van der Meer, B., Assen 2002)

Literatuur op school aanwezig

Voor kinderen:

- Pesten, mijn boek over durf en zelfvertrouwen
- Wat je moet weten over pesten – Bruce Sanders

Voor leerkrachten:

- Pesten op school: adequaat optreden tegen pestgedrag – Dieter Krowatschek & Gita Krowatschek (spelletjes, activiteiten en oefeningen voor het herkennen, signaleren en bestrijden van pestgedrag op school)
- De pestjuf, Praten met kinderen, hoe doet ze dat? – Jaklin Laporte

Bijlage 2: Nuttige adressen en andere informatiebronnen

Stichting Stop het pesten

Voor advies en ondersteuning van ouders van gepeste kinderen.

Catalpastraat 74

1326 DP Almere

036-5375581

www.stophetpesten.com

Anti-pestbureau Posicom

Heemraadweg 309

1382 GX Weesp

0294-430110

www.posicom.nl

De kindertelefoon

Speciaal voor kinderen om te praten over je zorgen en problemen.

0800-0432

De onderwijstelefoon

Voor informatie, adressen van hulpverleners, sova en advies aan en begeleiding van leerlingen, ouders en leerkrachten.

0800-1608

www.aps.nl/onderwijstelefoon

Ouders & COO

Landelijke vereniging voor ouders, christelijk onderwijs en opvoeding.

Postbus 125

3970 AC Driebergen

0343-513434

www.ouders.net

CED-groep (Centrum Educatieve Dienstverlening)

Onderwijsbegeleidingsdienst Zuid- Holland zuid

Postbus 383

3300 AJ Dordrecht

078-6139100

Stichting Chris

078-6312300

help@chtis.nl

Sites tegen pesten:

www.sjn.nl/pesten/

www.pesten.net

www.pestweb.nl

www.posicom.nl

www.mijnkindonline.nl

Bijlage 3: Gedragsregels/visualisatie en internetprotocol

Gedragsregels groep 3-8 Koningin Beatrixschool

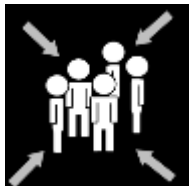
Gedragsregels:

1. De kinderen zorgen voor elkaar en luisteren naar elkaar.

2. Vriendschappelijk stoeien mag, vechten niet.

3. Als het kan, mag iedereen meedoen.

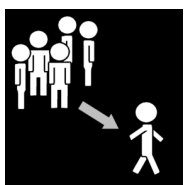
4. Met uitschelden en het geven van bijnamen los je niets op.
5. Iemand uitlachen is onbeleefd en gemeen.

6. Heb je iets te vertellen over iemand, vertel het dan tegen hem of haar zelf.
Vertel alleen leuke dingen over elkaar.

7. Hoe je eruit ziet, zegt niets over wie je bent.

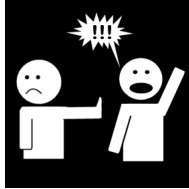
8. Soms wil iemand liever even alleen zijn.

9. Probeer bij ruzie samen te zoeken naar een oplossing.

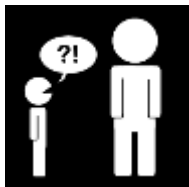
10. Zorg dat iedereen zich veilig voelt en blijf van elkaar en elkaars spullen af en bedreig elkaar niet.

11. Geef iemand die pest geen aandacht.

12. Help iemand die gepest wordt, door bijvoorbeeld aandacht te geven, samen te spelen en de pester te negeren.

13. Wordt iemand of jijzelf gepest vertel het dan aan de meester of juf of thuis. Je moet het niet geheim houden. Dit is geen klikken!

14. Als je gepest wordt, ga dan stevig staan en zeg luid en duidelijk: "Stop ermee, ik vind dit niet leuk." En loop dan rustig weg van de pester.

15. Deze regels gelden op school en daarbuiten, want ook buiten de school is pesten niet fijn.

Ik begrijp waarom de school deze afspraken met mij wil maken en ik ben het met deze afspraken eens.

Papendrecht, Datum:.....

Handtekeningen:

Gedragsregels groep 1/2 Koningin Beatrixschool:

1. Wees lief voor elkaar. Doe niets bij een ander kind, wat je zelf ook niet wil hebben.

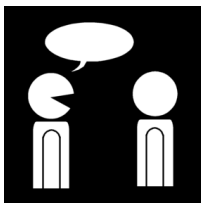
2. Blijf van elkaar en elkaars spulletjes af, als de ander dat niet wil.

3. Utlachen en uitschelden is niet netjes en gemeen.

4. We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden.

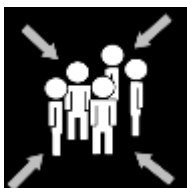

5. Probeer als je boos bent het eerst samen op te lossen en ga anders naar de juf/meester.

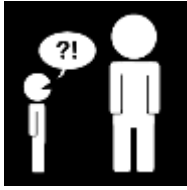
Als je boos bent ga je niet slaan, schoppen, iemand pijn doen.

6. Als het kan mag iedereen meedoen.

7. Wordt iemand of jijzelf gepest vertel het dan aan de meester of juf of thuis. Je moet het niet geheim houden. Dit is geen klikken!

8. Als je gepest wordt, ga dan stevig staan en zeg luid en duidelijk: “Stop ermee, ik vind dit niet leuk.” En loop dan rustig weg van de pester.

9. Help iemand die gepest wordt! Je kunt bijvoorbeeld samen met het gepeste kind spelen.

10. Dit geldt niet alleen op school, maar ook thuis of ergens anders.

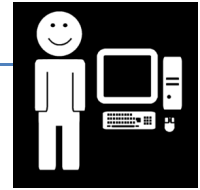
Ik begrijp waarom de school deze afspraken met mij wil maken en ik ben het met deze afspraken eens.

Papendrecht, Datum:.....

Handtekeningen:

Regels voor internet gebruik

Internetprotocol:

1. Ik mag alleen mijn voornaam gebruiken.
Ik geef anderen nooit persoonlijke gegevens zoals mijn adres, mijn telefoonnummer, mijn e-mail adres, foto's, wachtwoorden of het adres van mijn ouders, van school of van andere bekenden, zonder toestemming van school of mijn ouders.
2. Bij het gebruik van een zoekmachine gebruik ik normale woorden (zoektermen). Ik gebruik geen woorden die te maken hebben met grof woordgebruik, seks of geweld. Bij twijfel overleg ik met mijn meester of juf.
3. Als ik iets tegenkom wat ik niet wil zien, zeg ik het tegen de meester/juf/ouders. Ik klik het weg (als het niet lukt vraag ik hulp).
4. Als ik me vervelend voel door iets wat ik heb gezien, dan vertel ik dat aan iemand die ik vertrouw.
5. Als ik niet weet of ik een website kan gebruiken, vraag ik raad aan de juf of de meester.
6. Ik reageer niet op pesterijen, dreigementen of scheldpartijen en haal zelf ook niet van dit soort 'geintjes' uit via Internet.
7. Ik blijf altijd vriendelijk en eerlijk en scheld niet (terug).
8. Als er iets vervelends gebeurt, stop ik met internetten.
9. Ik mail of bel niet zomaar met kinderen die ik van Internet ken, en spreek niet met ze af zonder dat mijn ouders dat weten.
10. Onbekende mensen verwijder ik uit mijn MSN-contactlijst.
11. Ik open nooit mailtjes van onbekenden.
12. Ik verstuur geen viruswaarschuwingen en geen kettingbrieven.
13. Spam en junkmail gooi ik meteen weg en ik reageer er nooit op.
14. Ik verstuur geen anonieme mail.
15. Ik verstuur geen flauwe grappen, dreigmail of hate-mail.
16. Ik spreek met mijn juf of meester af op welk tijdstip en hoe lang ik op internet mag en van welke programma's ik gebruik mag maken. Hierbij mag ik aan de instellingen van de programma's niets veranderen.

Als ik dit protocol heb ondertekend en ik hou mij er toch niet aan, dan vervalt mijn recht om op school te mogen internetten of e-mailen voor de periode die mijn meester of juf aangeeft.

Ik begrijp waarom de school deze afspraken met mij wil maken en ik ben het met deze afspraken eens.

Papendrecht, Handtekening:

..... (datum)

